PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VII **Warszawa, sobota 27 sierpnia 1932 r.** **Nr. 195**

ADRES REDAKCJI: ul. Marsz. Focha 1. Telefon 545-90 wewn. Nr. 16

SPRAWY POLSKIE

OBRADY PAŃSTW ROLNICZYCH W WARSZAWIE.

Deutsche Tageszeitung 26.VIII pisze p. t. „Polen gegen Frankreich!", że na konferencji państw rolniczych w Warszawie Polska zgłosiła propozycje, które zmierzają do skontyngentowania przywozu z państw wierzycielskich oraz do wzięcia za podstawę przyszłych traktatów handlowych bilansu płatności między układającemi się stronami, a nie bilansu handlowego. „Jest rzeczą znamienną — pisze dziennik — że polskie propozycje skierowane są głównie przeciw interesom Francji, a nie Niemiec".

Germania 26.VIII w koresp. z Warszawy w związku otwarciem obrad komisji studjów państw rolniczych, pisze: Polska, która usilnie zabiega o utrzymanie w swojem ręku kierowniczej roli w bloku rolniczym, wysunęła pewne propozycje, przekazane podkomisjom do rozpatrzenia. Propozycje polskie zmierzają m. in. do spłaty należności państwom wierzycielskim produktami rolniczemi. „Ponieważ Niemcy — pisze dziennik — a nawet i Austrja, przeciwko którym polska polityka w tym bloku agrarnym była wymierzona, obecnie wchodzą w rachubę tylko w b. małej mierze jako państwa wierzycielskie, to jest jasną rzeczą, że nowe polskie propozycje należy uważać za próbę wystąpienia raczej przeciwko Francji".

Le Temps 26.VIII zamieszcza krótkie sprawozdanie z pierwszego dnia obrad przedstawicieli państw rolniczych w Warszawie oraz podaje streszczenie memorjału polskiego.

Dreptatea 26.VIII donosząc o otwarciu konferencji rolniczej w Warszawie, podaje jej skład osobowy i program, oraz podkreśla jej ważność ze względu na przygotowanie do ogólnej konferencji rolniczej, mającej się odbyć w Stresa.

POLSKA A NIEMCY.

Deutsche Allg. Ztg. 26.VIII pisze z powodu oświadczenia pułk. White'a o polskości Pomorza na zjeździe Federacji P. Zw. Obr. Ojczyzny w Warszawie, że od czasów Wilsona nie zmieniła się polska propaganda w Ameryce, która opiera się „na sfałszowanych mapach i statystykach, i nawet tam, gdzie ratusze, miasta i wsie naocznie świadczą o swem niemieckiem pochodzeniu, Polacy w sposób bezczelny zgłaszają swoje roszczenia". Dziennik podnosi, że pomimo usunięcia 800,000 Niemców od 1920 r. z b. zaboru pruskiego ogólny wygląd „korytarza" pomimo polonizacji jest niemiecki. Polskiej tezie nie pomoże to, iż za nią świadczą przygodni cudzoziemcy, gdyż jej kruchość nie złudzi nikogo.

Berliner Börsen Ztg. 24.VIII w koresp. z Warszawy pisze o uroczystości dorocznej polskiego związku kombatantów, a nawiązując do przemówienia amerykańskiego pułkownika White'a pisze: „To nadzwyczajnie wątpliwe przekonanie (o polskości Pomorza) zostało przez jego amerykańskiego kolegę Taudiere oczywiście poparte". Dalej donosi dziennik o uchwale Związku Obrony Kresów Zachodnich co do wstrzymania bojkotu przeciwko Gdańskowi ze względu na podpisane układy między Polską a Gdańskiem. W związku z powyższemi dwoma wiadomościami dziennik pisze: antyniemiecka manifestacja warszawska z jednej strony, oraz manifestacja gotowości porozumienia Polski z Gdańskiem z drugiej stanowią dowód kłamliwej polityki polskiej w stosunku do Niemiec.

POLSKA A GDAŃSK.

Germania 26.VIII w koresp. z Gdańska pisze, że rzeczoznawcy Ligi Nar. kończą swoje prace i prawdopodobnie ich sprawozdanie będzie gotowe przed 10. września b. r. Praca rzeczoznawców dotyczyła zdolności przeładunkowej portu gdańskiego, którą Gdańsk oblicza na 15 miljonów ton, a Polska poniżej 8 milj. ton; oraz — orzeczenia b. Komisarza Ligi Nar. Hakinga, zobowiązującego Polskę do pełnego wykorzystania portu.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Prager Presse 26.VIII w koresp. z Warszawy pisze, że w związku z pracami komisji komunikacyjnej i tranzytowej Ligi Nar. rząd polski opracował plan najważniejszych inwestycyj, które złagodziłyby kryzys gospodarczy i bezrobocie w Polsce; mianowicie rząd polski projektuje budowę szeregu nowych linij kolejowych, długości 1400 km. kosztem około 730 miljonów złotych.

L'Echo de Paris 25.VIII podaje za P. A. T. wiadomość o ujawnieniu w Rafajłowej spisku antypaństwowego i o aresztowaniu w związku z tem kilku ukraińskich studentów i profesorów uniwersytetu lwowskiego.

Prawda 25.VIII donosząc w depeszy Tass'a o zjeździe Federacji Związku Obrońców Ojczyzny w Warszawie twierdzi, że według nowego statutu zaaprobowanego przez zjazd Federacja weźmie na siebie wyszkolenie 500.000 członków, zgrupowanych w tej organizacji. Będzie to rodzaj armji rezerwowej, opartej na zasadach dyscypliny wojskowej. Dziennik dopatruje się w tym fakcie nowego objawu polskiego militaryzmu.

POSKA, Z. S. R. R. A RUMUNJA. PAKTY O NIEAGRESJI.

L'Echo de Paris 26.VIII (w art. podpis. Interim) zwraca uwagę na częste wizyty Dowgalewskiego w gabinecie Herriota, co wobec niedawno podpisanego polsko - sowieckiego paktu o nieagresji, musi nasuwać myśl o zamiarach zawarcia takiegoż paktu pomiędzy Francją i Z. S. R. R. Swego czasu Pertinax ogłosił tekst projektu francusko - rosyjskiego paktu o nieagresji i wskazał na niebezpieczeństwo zawartych w nim art. 3 i 4. Art. 3 uniemożliwiłby Francji zorganiozwanie obrony gospodarczej przed sowieckim dumpingiem. Art. 4 zobowiązuje wprawdzie każde ze stron do powstrzymania się od mieszania się w wewnętrzne sprawy drugiej i zabrania uprawiania propagandy w granicach drugiej strony, lecz Francja miała dość dowodów nie liczenia się Sowietów z podobnemi obietnicami, ażeby mogła dać im wiarę. Obecnie, kiedy Polska podpisała pakt o nieagresji z Z. S. R. R., ku niezadowoleniu Rumunji, zaniepokojonej o losy Bessarabji, zawarcie francusko - sowieckiego paktu o nieagresji musiałoby rzucić Rumunję w orbitę wpływów innego państwa, zamiast Francji.

Frankfurter Ztg. 26.VIII w koresp. z Paryża pisze z powodu wiadomości o możliwości zawarcia paktu francusko - rosyjskiego, że nie potrzeba dowodzić, jak ważnym byłby taki pakt dla polityki zagranicznej oby tych krajów. Sowiety zostałyby odciążone, co duże znaczenie posiada także dla Niemiec, szczególne z tego względu, że Polska już znalazła się w tem położeniu przez podpisanie paktu z Rosją. Dla położenia na Dalekim Wschodzie pakt miałby również znaczenie, gdyż wpływałby na stosunek Francji do sprawy mandżurskiej. Jednak rokowania między Francją a Sowietami nie będą łatwe, gdyż chodzi tu jeszcze o sprawę Besarabji a z drugiej strony o los emigracji rosyjskiej.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

The Times 24.VIII w kor. z Berlina pisze o ciężkiej sytuacji, w jakiej znajduje się rząd niemiecki w związku ze stanowiskiem hitlerowców wobec wyroku śmierci na 5 narodowych socjalistów. Opinja publiczna w Niemczech spodziewa się ułaskawienia. Z drugiej strony, gwałtowne ataki hitlerowców na rząd czynią dla niego sprawę ułaskawienia rzeczą trudną, jeśli nie wręcz niemożliwą.

L'Ere Nouvelle 25.VII twierdzi, że w stosunku do Hitlera rząd v. Papena znalazł się w krytycznej sytuacji, którą on sam i rządy poprzednie przygotowały. Jedynie ciągłe ustępstwa, czynione Hitlerowi umożliwiły mu dojście do stanowiska, jakie obecnie zajmuje w społeczeństwie niemieckim. Ostatnie rządy niemieckie czyniły to bynajmniej nie przez słabość, lecz z całą premedytacją, ponieważ chciały wprowadzić w sferę polityki międzynarodowej nowy element o charakterze conajmniej pożałowania godnym. Jest to polityka deprymująca, która wydała w swych wynikach gorzkie owoce. Do tej samej kategorji polityki zaliczyć można pertraktacje Hitlera z Brüningiem, o którym to ostatecznie dziennik pisze, iż „w jednym z nieczęsto wydarzających mu się momentów jasnowidzenia i energji zarządził rozbrojenie hitlerowskich oddziałów szturmowych".

Izwiestja 25.VIII w depeszy z Berlina utrzymują, że zwołany na dzień 4 września zjazd Stahlhelmu zapowiada się jaka wielka demonstracja na rzecz rządu. Do Berlina zjechać się ma około 150.000 b. kombatantów, co rząd zamierza wykorzystać, jako dowód, że może liczyć na poparcie społeczeństwa zarówno przeciwko hitlerowcom, jak przeciwko skrajnej lewicy.

Cuvantul 25.VIII w art. wst. ocenia obecne położenie Hitlera jako paradoksalne, gdyż wynika ono z nielogicznego programu i braku konsekwencji. Podobnie jak nie doprowadził Hitler do rewolucji po nieudałej rozmowie z Hindenburgiem, tak samo nie weźmie siłą władzy po wydaniu wyroku bytomskiego. Wręcz przeciwnie postępował Mussolini, który dążył konsekwentnie do objęcia władzy. Hitler jest tylko wyrazicielem toczącej się dziś wszędzie walki między socjalizmem a nacjonalizmem.

SPRAWA ROZBROJENIA FRANCJA A NIEMCY.

The Manchester Guradian 23.VII omawiając spotkanie Herriota' z gen. Nollet'em pisze, że można z tego wyciągnąć dwa wnioski. Pierszym jest, że Herriot jest więcej zaniepokojony niż kiedykolwiek „niebezpieczeństwem niemieckim" i, gdy zbierze się biuro konferencji rozbrojeniowej, stanowisko francuskie będzie jeszcze mniej kompromisowe niż dotychczas. Drugim wnioskiem jest to, że rząd francuski stara się znaleść argumenty przeciwko żądaniu Niemiec „równości" w dziedzinie zbrojeń. To wskazuje, że może okazać się rzeczą nie tak łatwą dla Francji odmówić dyskutowania tej kwestji z Niemcami.

Il Popolo d'Italia 24.VIII streszcza art. wst. Giornale d'Italia, dowodzący słuszności tezy Niemiec, w sprawie zbrojeń i przypomina, że słuszność jej przyznał niedawno londyński „Times". Państwa zwycięs-

kie zobowiązały się przystąpić po zakończeniu wojny do rozbrojenia, a ograniczenie zbrojeń Niemiec, miały być wstępem do tego. Jest to więc umowa dwustronna, którą państwa zwycięskie, a szczególnie Francja łamie od 13 lat, a tem samem czyni układ nieważnym. Autor przytacza odpowiednie paragrafy z traktatu wersalskiego, przypominając, że także układ w Locarno stawia Niemcy na równi z Francją w zakresie zobowiązań politycznych. Dlatego też słuszna jest zasada Schleichera, przyjęta przez Papena, wg. której bądź wszyscy się rozbroją, bądź też każdemu wolno się zbroić według własnego uznania.

SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA.

Neue Zürcher Ztg. 24.VIII zamieszcza dalszy nadesłany z Czechosłowacji artykuł w sprawie bloku małych państw; autor dowodzi, że taki blok miałby za zadanie współpracę polityczną w ramach Ligi Narodów i paktu Kellogga, a do bloku należałoby zaprosić rzeczywiście małe państwa, jak Szwajcarja, Holandja, Szwecja, Norwegja, Danja, Finlandja, Austrja, Czechosłowacja, państwa bałtyckie i bałkańskie, Portugalja i Hiszpanja. Polska sama nie zalicza się do państw małych. Blok małych państw, zdaniem autora czeskiego, powinien przyczynić się do urzeczywistnienia praworządności międzynarodowej, która dotychczas istnieje tylko w sferze przyrzeczeń.

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE. SPRAWA KŁAJPEDY.

Liet. Aidas 25.VIII w art. wst. ostro krytykuje otwarcie w Kownie nowego katolickiego uniwersytetu. Pismo konstatuje, że obecnie będzie na Litwie zawiele instytucyj do przygotowania księży, których ogólna ilość wynosi dzisiaj w całym kraju zaledwie około 1000. W samym Kownie instytucyj tych będzie aż 4. Nadto na prowincji są już, względnie zostaną założone przy każdem biskupstwie seminarja duchowne. Tę dużą ilość instytucyj przygotowania księży uważa pismo za zbytek dla małej Litwy. Dalej pismo krytykuje założenie uniwersytetu katolickiego, właśnie w Kownie, gdzie już jst uniwersytet, a nie na prowincji np. w Kłajpedzie, co byłoby usprawiedliwione tem, że Kłajpeda winna być zlitewszczona. Ze składu kierownictwa uniwersytetu (bisk. Rejnis, dr. Karwelis i ks. Usoris) pismo wyciąga wnisek, że drugi uniwersytet przeznaczony jest nietyle dla nauki, ile dla politykowania.

Liet. Aidas 22.VIII informuje, iż w sprawie ustalenia podziału dochodów celnych, monopolowych i akcyzowych, przypadających obszarowi kłajpedzkie mu w myśl statutu kłajpedzkiego, zawarte zostało porozumienie, obowiązujące do 31 grudnia 1936 roku. Zgodnie z tem porozumieniem rząd litewski zobowiązuje się wypłacać autonomicznym instytucjom kłajpedzkim 6,7% wszystkich wymienionych dochodów (cła, akcyzy, monopole) brutto. Jako minimalną sumę wypłaty ustala się 7.500.000 litów.

Liet. Aidas 23.VIII w art. wst. wita jako drugą miłą nowinę po wyroku haskim w sprawie kłajpedzkiej — zawarcie porozumienia finansowego z obszarem kłajpedzkim, zaznaczając, że w rokowaniach przeszło w całości stanowisko rządu litewskiego. Pismo wyraża zadowolenie, że nakoniec położono kres nieskończonym sporom z racji udziału finansowego Kłajpedy. Urzędy kłajpedzkie — jak słychać — są również zadowolone z porozumienia finansowego, jakkolwiek udział finansowy okazał się mniejszym, niż sądzono. Wzamian za to Kłajpeda otrzymała pewne wsparcie przy zaopatrywaniu inwalidów.

DALEKI WSCHÓD.

Berliner Tageblatt 25.VIII pisze, że przemówienie min. Uszidy w parlamencie japońskim zwraca się tak przeciwko komisji mandżurskiej, wysłanej przez Ligę Narodów, jak i przeciwko Stimsonowi. Uszida wogóle jest zdania, że posiadając siłę, ma się także prawo za sobą. Dziennik zaznacza, że „b. ciekawie" tłumaczy japoński minister prawo do samoobrony. Żadne państwo nie czułoby się bezpieczne ze strony sąsiada, któryby tak rozumiał samoobronę tak, jak min. Uszida. Japonja widocznie ma nieczyste sumienie, skoro zaprzecza swego udziału w wypadkach mandżurskich. Mowa min. Uszidy, zdaniem dziennika, nie wiele przyniesie korzyści japońskim interesom.

Prawda 25.VIII stwierdza, że rząd nowego państwa mandżurskiego nie udzielił niemal żadnej pomocy ofiarom ostatniej powodzi. Japonja, która stara się odegrać rolę mocarstwa zaprzyjaźnionego, ograniczyła swą pomoc do minimalnych rozmiarów. Jedyna pomoc na większą skalę udzielona została powodzianom przez rząd sowiecki za pośrednictwem administracji kolei wschodnio - chińskiej.

RÓŻNE.

Le Temps i République 25.VIII podają wiadomość o art. Boy'a w sprawie domniemanego otrucia Adama Mickiewicza i dodaje, że naogół prasa polska, a zwłaszcza „Kurjer Warszawski" odnosi się do tej wersji sceptycznie.

Poslednija Nowosti 25.VIII donoszą, że rząd sowiecki zmienił ostatnio niemal całkowicie skład sowieckiej misji handlowej w Paryżu wobec masowych wypadków odmowy powrotu do ZSRR. Specjalna komisja przeprowadza selekcję personelu angażowanego do służby w misji sowieckiej i bada prawomyślność jej członków.

Siegodnia 24.VIII donosi, że rząd łotewski otrzymał od angielskiej firmy „London and Northern Timber Co" ofertę na eksploatację wszystkich państwowych lasów w Estonji. Firma ta zobowiązałaby się do inwestowania na Łotwie kapitałów w wysokości miljona funtów szterlingów.

Reichspost 22.VIII, podając wiadomość o dalszych zamachach bombowych w Jugosławji, które prasa jugosłowiańska przypisuje Włochom i Węgrom, pisze co następuje: „Wewnętrzne naprężenie w Jugosławji osiągnęło tak wysoki stopień, że tylko wojskowa przewaga jest w możności zapobiec rewolucyjnym wybuchom. Już dawniej prasa rządowa starała się zrzucić odpowiedzialność za zamachy bombowe i inne gwałty polityczne na emigrantów chorwackich i na zagranicę. Artykuł półurzędowego „Wreme" budzi podejrzenie, że właśnie to ma na celu. W każdym razie jest to znamienne, że obwinia się obce władze wojskowe bez przytoczenia konkretnych dowodów".

Druk „Kadra", Warszawa, Długa 50, tel. 11-86-30.